

hagyta el Németségét, ahol lapszerkesztő volt. Romániában már megfordult egy ízben. Kérte a bíróságot, hogy a legenyhébb büntetést alkalmazza. Langer az utolsó szó jogán kijelentette, hogy nem volt szándékában Romániába jönni, hanem Magyarországról tették át ide minden kihallgatás nélkül.

Rövid tanácskozás után a hadbíróóság tiltott határátlépésért 10 napi fogházra ítélte a menekült újságírókat, aki azonnal megkezdte büntetése kitöltését.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azon felül soroként 1 P.)

Reinmann Iduskát Hajdúböszörményből, eljegyezte Eisenberg József Debrecen.

Friedmann Lillyt, Friečmann Vilmos rabbi leányát Nyiregyházáról, eljegyezte dr. Gárdos Miklós orvos (Budapest).

Lunger Katót Somorjáról eljegyezte Goldberger Mór, Pápa.

Mandl Hédi Wiener Neustadt, Steiner Emil Cellőmölky jegyesek. (A celli T. B. gratulál.)

Weiner Hilda Nógrádpatak, Popper Sámuel Cellőmölky jegyesek. (A celli T. B. gratulál.)

Spitz Tónika Bratislava és Kornfeld Géza Bratislava—Velky-Medler jegyesek. (A galantai „Ch. T.“ gratulál.)

Fischmann Reginát, Fischmann Fülöp leányát Jászkarajenőről, eljegyezte Weiss Mór ékszerész, Berettyóújfalú. (A berettyóújfalusi Tiferesz Bachurim szívélyesen gratulálja a vőlegényt, mint nagyérdemű elnökét.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

N. N.: Nem történt semmi baj, de máskor jobban vigyázzon. Ha az eset néhanem megismétlődne, írja meg nekünk.

JELIGÉS hirdetések faldóinak a címeit a kiadóhivatal diszkrétan kezeli. Teljesen céltalan tehát az ilyen címek iránti érdeklődés, vagy bővebb felvilágosítás kérése kiadóhivatalunknál. Jelígekre érkező leveleket felbontatlanul továbbítjuk az illetékes címre.

HIRDETÉSEK, családi hírek öjja 10 filléres levélbélyegekből is beküldhető; nagyobb címlettű bélyegek mellőzését kérjük.

Sirkövek Adler J. sírkőraktárában
Budapest, Károly-körút 7 és Rombach-u. 4.
Telefon: 36-4-20.

Modern szépségápolás Végleges villanyos szörte-
lenítés, szemölcsirtás, kvarc,
Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Andrassy-ut 32. 1. em. „MIRACLE” szörte-
lenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.
Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjzabása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekből is. Jelíge levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A békéscsabai aut. orth. izr. hitközség 1212-állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkívántatik, hogy sajtó übajdek műmchó Jór somáim merabbim és kitűnő baal p'fillo legyen; három elismert orth. rabbi képesítésével és megfelelő gyakorlattal rendelkezzen. Javadalmazás megegyezés szerint. Próbára csak a meghívottak bocsáttatnak, költség csak a megválasztottnak térítetik meg.

Fonfédér Mózes hitk. elnök

A békéscsabai orth. hitközség, az újonnan felépült, nagy jövedelmet és biztos megélhetést nyújtó, modern, központi fűtéses, artézi rituális gőzfürdőjét bérbeadni óhajta. Pályázhatnak oly vallásos, megbízható házastársak, akik 5000 pengővel rendelkeznek.

A hitközségi jegyzői teendők elvégzésére is alkalmas pályázó előnyben részesül és külön honoráltatik.

Fonfédér Mózes hitk. elnök

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetít házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Cégjelzés-telen levelezés.)

NŐSÜLNI AKAR? Forduljon bizalommal Meisels sadchenhoz, Rombach-u. „Mazl” házasságközvetítő iroda, Újpest, Erzsébet-utca 37. Telefon: 95-5-74. MEGBIZHATÓ, fiatal, intelligens talmuudtós bórkereskedő szerény igényekkel állást keres. Cím: Löwinger Miksa, Kiskunfélegyháza.

JÓ HÁZBÓL való fiti, fizetéssel tanonc-nak felvétetik. Gráner ezüstműves, Budapest, Dob utca 8.

VALLÁSOS fiatalember üvegüzletben alkalmazást keres, a szakma elsajátítása céljából. „Szombattartó” jelíge.

HARMINCÉVES bórkereskedő feleségül venne csinos, orth. leányt 10000 P hozománnyal. Palesztinában bórlerakatot fog létesíteni. Leveleket „Biztos par-noszó” jelíge a kiadóba.

SZAKÁCSNÓT keresek, szigorúan orth. nagy háztartás részére. Ajánlatokat „feltétlenül megbízható” jelíge a kiadóba.

VALLÁSOS leány jobb zsidó háztartásba ajánkodik. Cím: Müller, Bratislava, Edlov-dvor.

HARMINCÉVES, önhibáján kívül elvált asszonynak keresünk csakis jó családból való, 30 éven felüli fiatalembert, lehet özvegy is. (Illető esetleg benősülhet egy jól menő fűszerkereskedésbe.) Ajánlatokat „Talmidchochóm előnyben” jelíge: Müller, Bratislava, Edlov-dvor továbbít.

FELVESZÉK német kisasszonyt, aki főz és zongorázni is tud. „Orthodox” jelíge. LEGFORGALMASABB helyen levő közkedvelt vas- és fűszerüzlettemhez pénzesztársat keresek. Cím: kettőslappal megtudható „Jó chaver” jelíge.

ÜZLETVEZETŐT keresek azonnalra, vas- festék- és fűszer engross- és cé-tailüzlettembe. Tökéletes szakemberek referenciákkal és fizetési igényük megjelölésével küldjék ajánlatukat „Nős szombattartó” jelíge.

ELADÓ egy jó állapotban levő American Heating (48) kályha olcsón. Cím megtudható a kiadóhivatalban.

SZABÁST, varrást rövid idő alatt tökéletesen elsajátíthat. Fenyőné, Rósa-u. 48. II. 17. Ugyanott a legdivatosabb női ruhák és kosztümök jutányos árrért készülnek.

SAPKAKÉSZÍTÉSben periekt orth. úri-leány ezideig önállóan dolgozott, elhelyezkedést keres. Szíves megkeresést fizetés megjelöléssel, esetleg teljes ellátással kér: Dick Böske Miskolc, Arany János u. 54.

VALLÁSOS talmidchochóm, 43 éves, nő-sülne. „Testihiba nem akadály” jelíge.

Gestlner Imre (Amrom) Újpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerészde-tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns áruk alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékat küld.

ישמח משה | הנה אודיע בשער בת רבים
שהוצאתי לאור מחדש את הסהיק „ישמח משה”
על נדך והמש מגילת ברכות ההידור והיופי
וגם נלוו אליו קונטרס „מהלה למשה” תולדות
וקורות כל ימי חייו של המחבר הקדוש. כל
הרוצה להשיג ימנה אלי:

Mandel Nándor, Sátoraljaújhely

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

אלגנטיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Az új kongresszusi statutum orthodox vonatkozásai

Irtá: Dr. Reiner Imre ügyvéd, az orthodox izraelita központi iroda jogtanácsosa

Dr. Munkácsi Ernő a Pesti Izraelita Hitközség főügyésze, az új kongresszusi Kiegészítő Szabályzat alapos kodifikátora: az elmúlt héten az „Egyenlőség” hasábjain a készülő statutum orthodox vonatkozásairól is nyújtott némi tájékoztatást a hazai zsidó közvéleménynek.

Ennek nyomán magunk is szükségesnek tartjuk ismertetni azokat az idevonatkozó kérdéseket, amelyek első sorban az orthodoxiát érintik.

Tulajdonképpen már maga az a pusztán tény, hogy a kongresszusi zsidóság hozzáfogott az 1869-iki statutumok megváltoztatásához, is igen közelről érint bennünket.

Köztudomású, hogy ez az 1869-iki statutum: az egész magyar zsidóság tére lett szabva. Alkotói úgy építették meg, hogy az egész hazai zsidóság hajlékál szolgáljon. Rövid két évvel később — 1871-ben — az orthodoxia ugyan már külön, szeparált törvényes szabályzatot nyert, de a kongresszusi zsidóság még sem látott hozzá, hogy szervezetét a való viszonyokhoz mérten átszabja és átépítse. Egy elhibázott agitáció hosszú évtizedeken át éltette az unifikáció csalóka reményét. Abban a tévhitben, hogy még szükség lesz rá: hatvanöt esztendeig nem akartak csá-kányt emelni erre az egyébként már fundamentumában elhibázott építményre.

Báró Kohner Adolf és Stern Samu, a kongresszusi zsidóság e reális látású vezetői: miután előbb nyíltan elismerték az orthodoxia különállását és végleg likvidálták az unifikációs ábrándokat: nem látták többé semmi elvi akadályt annak, hogy a kongresszusi statutumokat célszerűen átszabják a kongresszusi zsidóság testére.

Az új kongresszusi statutum tehát most már túlnan is a szeparáció alapokmánya lesz.

Közelről érinti az orthodoxiát az új szabályzat az autonómiák kiépítésének szempontjából is.

A hazai zsidóság igen súlyosan érzi hiányos autonómiáinak nagy hátrányait.

Ezen a címen mellőzték az izraelita egyházat a földreform során, ezen a címen nem rendelkezhetnek szabadon az izraelita egyházközségek az általuk fenntartott iskolák belső ügyei felett, teljesebb autonómia mellett az államsegélyeket is bizonytalanságban arányban kapnók meg és így tovább az egyház-igazgatás és egyházi élet egész vonalán.

A módosítással kapcsolatosan kívánatos lenne tehát, legalább azoknak az egyházhatósági jogoknak és hatásköröknek statuálása, amelyek a jelenlegi megérő kormányzati tényezőknél elérhetőek.

Az orthodox szabályzatoknak a közeljövőben tervezett újabb módosításánál, valószínűleg számunkra is nehezebbé válnék olyan újabb autonom hatáskör elérése, amelyre a kongresszusi zsidóság nem is reflektált.

A kongresszusi statutumok idevonatkozó hézagai tehát bennünket szintén közelről érintenek.

Fentebbiekben: az elvi vonatkozású kérdések egyes kiemelkedő magaslataira mutatunk rá.

Ezekhez kell még sorolnunk a helytelen cím-kérdést is, amelynek ugyancsak az a magyarázata, hogy a statutumok 1869-ben az egész zsidóság számára készültek.

Igy helyes is volt: „A magyarországi izraeliták országos irodájá”-nak cím

elgondolása. De mivel valójában nem a magyarországi izraeliták, hanem csak a kongresszusi izraeliták maradtak meg ebben a szervezetben, a cím rég nem fedi már a való helyzetet. Az új statutum azonban ahelyett, hogy a téves címzést helyesbítene, még számos új szervnek adja ezt a félreértésre alkalmas új elnevezést.

A fenti csoportba tartoznak még azok az adózási esetek is, amelyek egyszerre érintenek valamely kongresszusi és orthodox hitközséget.

Az ennek rendezésére kontemplált közös és együttes szerv létesítése — a kérdés érdemi részétől eltekintve — orthodox elvi szempontból van kizárva.

A továbbiakban azokat a vonatkozásokokat akarjuk röviden érinteni, melyekkel az egyházi élet mindennapi problémái során találkozunk.

A leggyakoribb ezek között az az eset hogy egy kongresszusi hitközség jogterületén kisebb számú hithű orthodox zsidó él, akik imaházi egyesület keretében gondoskodnak vallási életük kielégítéséről. Templomot, metszőt, mészárszéket tartanak. A mai jogállás mellett, valamely hitközségi székhelyen minden engedélytől mentesen alakítható: egy vele nem azonos jellegű imaegyesület. Tehát orthodox hitközségben épp oly szabadon létesíthető kongresszusi imaegyesület, mint orthodox imaegyesület kongresszusi hitközség területén. Az imaegyesületi tagok azonban adóköteles tagjai a székhely szerint illetékes hitközségnek is, mert az 1888. évi rendelet értelmében az imaegyesület nem csorbíthatja az anyahitközség jövedelmét. Oda kell fizetniük a gabellát és egyéb járulékokat. Metszőjük a székhelyen levő hitközség felügyelete alatt áll.

Ez a mai helyzet is igen sérelmes az orthodoxiára, hiszen nyilvánvaló, hogy valamely kongresszusi hitközség területén élő orthodox zsidók kényszerülve vannak megfelelő külön vallási intézményekről gondoskodni. Ők sem a neológia templomát, sem annak vallási funkcionáriusait igénybe nem vehetik. Az imaegyesület létesítése nemcsak hitéletük, hanem egyenesen mindennapi egyéni életük fenntartása szempontjából is nélkülözhetetlen. Igaztalan tehát, hogy vallási szükségleteik folytán: kettős terhet legyenek kénytelenek viselni: a saját imaegyesületük fenntartási járulékait és ezen felül a székhely hitközségének kiadásait is. A kettős teher, vagy annak egy jelentékeny része alól tehát ezeket — a vallási kényszer folytán imaegyesületbe tömörülő — orthodox tagokat igazság szerint mentesíteni kell. Ugyanígy ki kell vonni funkcionáriusait a hitközség mindennemű vallási vonatkozású felügyelete alól.

Indokolt lenne tehát, hogy az új kongresszusi *Kiegészítő Szabályzat*-ban könnyítések vétessenek fel az eddigi sérelmes rendelkezésekkel szemben.

Sajnálatos azonban, az eddigi szövegezés még nagyobb terheket és súlyosabb alárendeltséget statuál. Sőt, magát az imaegyesületi alakítási jogot — amely eddig szabad és engedélytől mentes volt — ugyancsak az anyahitközség engedélyéhez kívánja kötni.

Ugyanígy terhesebbé válnának a kongresszusi anyahitközséghez beosztott orthodox fiókhitközségek viszonyai is: az új statutumok rendelkezései által.

Rendkívül megnehezíti az új tervezet a kiválás folytán való új — más jellegű — anyahitközségi alakulást is. Ez általában csak az esetben lenne lehetséges, ha ehhez az adófizető tagok 30 százaléka hozzájárulna.

Uj szigorító feltétel az is, hogy a jellegváltotásánál háromnegyed többség jelenlétét még a harmadszori közgyűlésen is kiköti, holott a mai ugyan csak elég súlyos feltételek mellett a harmadik közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül dönthet, kvalifikált többségi határozattal.

Nyilvánvaló, hogy az orthodoxia semmiképp sem nyugodnék bele abba, hogy az új szabályozással kapcsolatosan, az eddiginél is hátrányosabb helyzetbe kerüljenek akár vallási, akár anyagi, akár szervezeti érdekei. Ellenkezéleg, most van az ideje annak, hogy az új szabályozás keretében az eddigi sérelmek is orvosoltassanak.

Ez az igazságosság és célszerűség szempontjait egyaránt szolgálja. Ugyanis a surlódási felületek kiküszöbölése által a minimumra lehetne redukálni azokat az ellentéteket, amelyeket az ilyen vitás, konkrét kérdések ma még elég gyakran felszínre vetnek.

„Az a zavartalan jóviszony, amely ma a két országos iroda vezetősége között fennáll: örömdetesen lehetővé teszi, hogy a sérelmes részekre barátságos eszmecsere során mutathassunk rá és hogy ezeknek korrigálását megértő megheszélesek keretében vihessük keresztül. Ily irányú tárgyalásokat folytatunk eddig a kongresszusi zsidóság vezetőségével és erre vonatkoznak dr. Munkácsi Ernő főügyész cikkének utalásai. Elismerjük, hogy a tárgyalások során jogos észrevételeink némelyike kellő megértésre talált. Így a fiókhitközségekkel kapcsolatosan nagy készséget látunk az eredeti sérelmes szövegezésnek jelentős korrigálására. Az imaegyesületeket érintő kérdésekben is történt közeledés, bár még távolról sem kielégítő mértékben.

Sajnos, hogy van több olyan rendelkezés is, amelyre nézve még teljes az ellentét.

Bízunk azonban benne, hogy jogos és méltányos kívánságaink — amelyek legnagyobb részét vallási vonatkozásúak — a készülő kongresszusi statutumok teljes egészükben méltányolni fogják. *Ez szerintiünk az orthodoxia és neológia közötti mai testvéri békét is szolgálja és egyenesen intézményesen biztosítaná. Ha a statutumból kigyomlálnak minden bántó, vagy vitára okul szolgálható rendelkezést, úgy nem lesz olyan kérdés, mely zavart, vagy egyenetlenséget okozhatna. A világos határvonalak min-*

dig tiszta képet mutatnak majd és nem lesz ok az ellentétre.

Egyébként az orthodoxia magatartásának direktíváit a közeli napokban üléselő központi bizottságunk bölcsesége fogja megszabni.

A kongresszusi részről történt tájékoztatás folytán, fenti vázlatos ismertetést magunk sem mellőzhettük. Ezzel tartozunk az orthodox közvéleménynek.

Ismételten kiemeljük azonban, hogy a készülő kongresszusi statutumnak csak az orthodox vonatkozású kérdéseivel kívántunk foglalkozni. Azokat a rendelkezéseket, amelyek tisztára a neológiát illetik, sem bírálatunkkal, sem észrevételeinkkel nem érintjük. *Ezekben a kérdésekben a kongresszusi zsidóság jogalkotásába éppúgy nem érezzük magunkat jogosítva beleszólni, mint ahogy magunk is elhárítanánk minden illetéketlen beavatkozást a kizárólag saját autonómiánkat érintő statutum alkotása esetén.*

A csernovitzai főrabbi

Egy Bécs melletti szanatóriumban elhunyt R. Benzion Katz csernovitzai főrabbi, fiatalon, negyvenhat éves korban. Kiváló talmudtudós volt, több talmudi munkát jelentetett meg és nagy népszerűsége tette szert.

Huszonéves korában a borszczowi (galíciai) hitközség főrabbijává választotta. Már akkor is foglalkozott közügyekkel. Mint az orthodoxia képviselője a Joint-bizottságban, számos galíciai jesivának szerzett anyagi támogatást. Amidőn kb. 20 év előtt Lembergben rabbiszeminárium alakításáról volt szó, ő volt az első, aki a bucsaci és brody-i gaonokkal, ezen orthodox-ellenes intézmény létesítése ellen sikra szállt. Ennél az aktusnál, az említett két gaon által külön elismerésben részesült azért, hogy figyelmüket a veszélyre felhívta. A háborúban, mint a foglyotáborok tábora rabbi, a zsidó foglyok kóser ételmezése és egyéb testi-lelki szükséglete fölött örködött.

1922-ben választotta meg a csernovitzai hitközség, főrabbijának. Itt nagy misszió várt a megdicsőültre: a karsüsz-ügyet teljesen reorganizálnia kellett. Talmudtórát alapított és egyéb intézményeket létesített.

Temetésén Fürst bécsi Schiffschul-főrabbi, Pappenheim Wolf, Türkl Dávid főtitkár stb. tartottak heszpedet. Mivelhogy gyermektelenül halt meg, a Bécsben tartózkodó szadagórai rebbe: R. Avrohom Jakajv Friedmann és a bádeni zsidó árvaház két növendéke mondta utána a kadist. — הנביא

Kedden összeül a Központi Bizottság

A magyar orthodoxia országos szervezetének felső tagozata, a Központi Bizottság jövő kedden ülést tart, a központi irodában, hogy meghallgassa az elnökség referátumait és bepillantást nyerjen a munkába, amelyet a vezetőség az orthodoxia vallási és erkölcsi érdekeinek szolgálatában végez.

Valóban: nagyobb szabású alkotásokat úgyszólván lehetetlenné tevő és a lendületet megnehezítő viszonyok közepette kell az orthodoxia talaját a mai időben megművelni. Most úgy vagyunk a felekezeti közéleti tevékenységgel, mint ahogy ezt a megdicsőült Reich Koppel budapesti főrabbi z. c. l. mondta az egyik jubileumán: „nem akar dicsekedni alkotásokkal, de azt meri állítani, hogy semmiféle jó dolgot nem hátráltatott és nem akadályozott meg.” Mai viszonyok mellett nagy úgyszere tet és buzgalom kell a megszerzett terület megtartására és az elért eredményeket veszélyeztető körülmények elhárítására is.

A Központi Bizottság tagjainak alkalma lesz meghallgatni az Iroda jelentését a *szervezeti kérdésekről*, amelyet a neológia nagyarányú újjászervezési mozgalma tett időszerevé, s amely kérdéssel jelen számunk vezető helyén dr. Reimer Imre az Iroda érdemes jogtanácsosa behatóan foglalkozik. A kérdésre vonatkozóan, egyébként Kahan-Frankl Samu irodai elnök az ITA útján már nyilatkozatot tett közzé az egyetemes zsidó nyilvánosság felvilágosítására, amint annakidején ezt a bölcs és célszerű nyilatkozatot a *Zsidó Újság* méltatta. Az elnök a nyilatkozatában, önkormányzatunk kiépítését látja szükségesnek. Ez az önkormányzat a helyi hitközségi érdekek és az országos orthodox szükségletek kiegyenlítése, amit mindenkor szem előtt kell tartani. Egyes hitközségek belső élete csak úgy lehet áldásos a közre, ha oly mederben folyik, hogy más hitközségekben való utánzása nem idéz elő az országos szervezetben zavart.

Nagy hálával kell megállapítanunk, hogy a magyarországi orthodoxiában most sokkal kevesebb vizsaly és széthúzás tapasztalható, mint az utódállamok orthodox hitközségében.

A magyarországi orthodox iroda e tekintetben igen sikeresen fáradozott mindig az egyensúly megtartására, veszélyeztetett helyeken. A hitközségi vizsalyok sokszor pénzügyi okokra mennek vissza. Mindent meg kell tenni tehát, hogy a pénzügyi bajok dacára, a hitközségi tagok elszegényedése ellenére és a sokat hangoztatott takarékoság szemeltartásával a hitközségi élet főmegnyilatkozása: a *Talmudtóra* intézménye kellő módon működhesse. Jó Talmudtórak nélkül nem is lehet elképzelni a feladatra magaslatán álló jesivát. Némely jesivában tapasztalt eredménytelenség sokszor arra megy vissza, hogy a növendékeknek nem volt kellő és megfelelő talmudtórái kiképzésük. Mindkét intézmény kifejlesztése, támogatása, célszerű kiépítése: állandó megbeszélési tárgyat kell, hogy képezze minden orthodox tanácskozásnak. Ebben a síkban fekszik a lapunkban multkor felvetett „nyilvános jesiva” ügye is. A Központi Bizottság ülésén kell a kérdés megvalósításához szükséges további lépéseket elhatározni.

Rendkívül fontos és égetően sürgős, hogy a Bizottság — illetőleg annak rabbitanácsa — az immár valóban megérett magyar-orthodox Palesz-

tinakérdésben: jobbra vagy balra állást foglaljon,

de legalább is az utat egyenesse, amely az eddigi bizonytalan és széthúzásokban kimerülő áldatlan állapotnak véget vesse. Orth. ifjúsági problémák, a szombattartó ifjúság elhelyezkedésének ügye, a teljes vasárnapi munkaszünet kérdése: is kell, hogy foglalkoztassák a Bizottságot. A mai zilált és az idegeket nagy próbára tevő életközdelem mellett nem is kell külön hangsúlyozni, hogy

hitközségi élet nem képzelhető el a tisztviselők minimális létszükségletének biztosítása nélkül.

Mindenki tudja, mily sok a teendő ebben a tekintetben. Az Iroda ama intézkedése, hogy a hitközségi tisztviselők leányainak kiházasításához hozzájárul egy összeggel, mindenütt kitűnő hatással van, nem is az összeg nagysága miatt, hanem erkölcsi szempontból, amennyiben mutatja, hogy az illetékesek figyelme kiterjed a hitközségi élet összes attributumaira és területeire. Az orthodox közvélemény tudja, hogy amit a mai viszonyok mellett meg lehet tenni az orthodoxia érdekében, annak előbbrevitele a Központi Bizottság minden egyes tagjának szívügye.

A bécsi orthodoxia az autonómia útján

A bécsi orthodox „Schiffschul”-hitközség, mely a nagy hitközségnek alá van rendelve, már huzamosabb idő óta secessiósi törekvésekkel foglalkozik. Most azután a Schiffschul elnöksége döntő lépésre határozta el magát, amennyiben a héten

a kormányhoz fordult, egy teljesen különálló, független orth. hitközség engedélyezése érdekében.

Jelenleg Ausztriában (Burgenlandot

kivéve) csak egységes hitközségek léteznek. Most azonban a bécsi orthodoxia magyar mintára, a nagy hitközségtől teljesen független, autonóm joggal felruházott hitközséget óhajt, amely Magyarországon oly kitűnően bevált. A Schiffschul eme lépése a nagy hitközségnél érthető depressziót váltott ki, mi azonban kívánjuk, hogy a bécsi orthodoxok nemes törekvése, az eléjük tornyosuló akadályok leküzdésével — mielőbb megvalósuljon.

FIGYELEM! MAGAS TÁTRA! FIGYELEM!
Megnyitás december 1-én. Uj Gyermekpenzió a Magas Tátrában. A közismert Schreiber-Penzió, üzemét egy modern, minden komforttal ellátott új villával bővítette ki. Ezzel a hithú zsidóság régi óhaja teljesült, mert ezentúl üdülésre szoruló gyermekeiket szigorúan megbízható zsidó otthonban helyezhetik el. Az elő és utószobában felnőttek részére is, minden igénynek megfelelően van a villa berendezve. Bővebb felvilágosítást és prospektust készséggel küld: Schreiber Mór penziója, Tatraska Lomnica

FRÄNKEL orth. kóser éttermében, Károly-krt. 3/a

kisemenü 1.20, nagymenü 1.60, kétszemélyes menü 2.20, (Házhoz is szállítatik.)
Estenként zsidó ételkülönlegességek és zsargon zene. Telefon: 37-2-57.

Valódi ezüst menóra

— 20 pengőtől —

Heiden Leó

ékszerésznél.

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

Fantasztikus terv egy világrabbiság körül

Grunwald bécsi rabbi Palesztinában járt és hazatérve azzal a tervvel lépett a nyilvánosság elé, hogy szervezni kell egy központi főrabbiságot Jeruzsálemben, amely irányítja majd a világszidóság összes vallási ügyeit. Az indítványra az adott neki indítást, hogy úgy látta, hogy Palesztinában most gazdasági és technikai fellendülés észlelhető, de sehol sem tapasztalható a vallásnak, a vallástörvénynek megnyilatkozása a közéletben, sőt mintha a vallás állandóan háttérbe szorulna a mindennapi életben. Úgy látta, hogy körülbelül ugyanaz a helyzet, mint amelyet a *Sajftim* könyve leír: „Azokban a napokban, nem volt király Jisroél-ben, mindenki azt tette, amit akart.” De abban a korszakban mindig akadtak I'tentől küldött erélyes férfiak, a sajftim (bírák), akik kiálltak a gátra és a romlást megakadályozták. Most azonban hiába keresünk ilyen férfiakat. A vallási anarchiát tehát meg kellene szüntetni és erre a legjobb eszköz, ha az egyetemes zsidóság ott felállítja a központi rabbiságot és természetesen anyagi bázis nyújtásával teljes függetlenséget biztosít neki. Az indítványt tevő erre vonatkozólag kéri a hozzászólásokat.

Csodálatosnak látszik, hogy dr. Grunwald, aki kitűnően járatos a zsidóság történetében, elfelejti azt a tapasztalatot, amit a zsidóság a XVI. század közepén tapasztalt már Palesztinában. Arról volt szó, hogy felélesztik a régi *sz'michó*-intézkedést, amelynek értelmében csak az, aki ezt az ordinációt megkapta, van jogosítva ítélni vallási dolgokban. Ez az intézkedés a Rambam egyik kijelentésén alapszik, amelynek értelmében Erecz Jisroél bölcséinek meg van a joguk arra, hogy adjanak *sz'michó*-avatást. A *Cs'fász*-ban lakó

bész-din adott is ilyet az ő elnökének R. Jákajv Bé-rávnak és az ugyancsak ebben a kiténtetésben részesítette kedvenc tanítványát a *Sülchon Örűch* szerzőjét, R. Jajszfét Karót. A mozgalom ellen azonban legsúlyosabb kifogások merültek fel és így az egész terv meg hiúsult. Ami nem sikerült akkor, amikor olyan tekintélyek éltek a zsidóság körében, mint *Bé-ráv* és *R. Jajszfét Karo*, az hogyan sikerülhet most, amikor a zsidóság joggal bizalmatlan mindenféle újítással szemben, amely szellemi és vallási életének rendesen csak gyöngítésére, nem pedig erősítésére alkalmas. A gaonok idejében is volt szellemi központja a zsidóságnak: a híres *szúrai*, s *pümpediszói m'szivót*, a két nagy főiskola, de akkoriban még Európában nem fejlődött ki a jesiva-rendszer és így teljesen rá volt utalva a zsidóság Babiloniára. Milyen tudósokból kellene tehát állnia a tervezett rabbiságnak, hogy tekintélye legyen az egész zsidóságra kihatóan, ennek a tesztületnek.

A felvetett indítvány csak azt mutatja, hogy Palesztinában a vallás ügye háttérbe szorul és igen fontos volna, megadni neki az irányító hatalmat a társadalmi életben, másképpen nem lehet zsidó közületet elképzelni. Csak hogy ennek a célnak eléréséhez nem vezet egy ilyen romantikus elgondolás, sokkal fontosabb, hogy az orthodox zsidóság erőteljesen támogassa első-sorban a szentföldi orthodoxiát, erősítse intézményeit és támogatásával tegye lehetővé, hogy az a lenézett chalükkó-zsidóság minél több intézményt létesíthessen a maga szellemében, akkor a vallás hatása megnyilatkozik majd és döntő szerepet játszik a palesztinai életben.

Új zsidó miniszter

Párizsból táviratozzák: Az új francia miniszteri kabinetben a postaiügyi miniszter Georges Mandel, zsidó. Mandel az elhunyt francia miniszterelnöknek, Clemenceau-nak barátja és meghittje volt.

Mi újság Németországban

Az új német rend szerint a népiskolákban a zsidók fel vannak mentve a szombati tanítás alól, mivelhogy a hitlerista tanulás akkor politikai oktatást kap. Ezzel kapcsolatban a német (nem-orthodox) zsidók birodalmi képviselősege felhívást intézett a német zsidókhoz, hogy használja ki az alkalmat az ifjúságnak a szombat felé való irányításában.

„Tegyük meg mindent, hogy alkalmas alap alkottassék lelki épülésre és belső megerősítésre, hogy az ünnepélyes és bensőséges szombat erősítse a zsidósághoz és az élethez való örömet.”

Egyes német-zsidó lapok azonban szomorúan állapítják meg, hogy némely szülő mégis elküldi a gyermekét erre az állampolitikai tanításra, holott objektív megállapítások szerint ez nem egyéb, mint antiszemita oktatás, amely lényegében véve a zsidó gyermekek önértéket teljesen aláássa és így alkalmas arra, hogy neurózist ébresztve benne, egészen tönkretegye az ő lelki egyensúlyát. Teljesen érthetetlen tehát ezekután, hogy mégse ragadják meg az alkalmat a gyermek lelkének igazi megerősítésére, a külvilág borzasztó gyűlöletstromával szemben.

Bajorországban a katolikus hívek körében röpiratot terjesztenek, amelyben felpanaszolják, hogy egymásután megjelennek ocsmány rágalmazóiratok és fenyegető pamflettek: Faulhaber müncheni bíbornok ellen, csak azért, mert a veszélyeztetett katolikus vallás védelmére kelt és mert a bibliai szellem mellett tört lándzsát, de mindezt a rendőrség nem veszi észre és tűri terjesztésüket. Úgy látszik tehát, hogy bekövetkezett Németországban az idő, amikor a katolikus bíbornok is megtudja, amit a legszegényebb s legtudatlanabb zsidó is tud: mit jelent gölűszban lenni, mit jelent az, ha a rendőrség csak azt látja, amit akar.

A német kultuszminiszter az iskolákban ajánlandó olvasmányok közé beiktatta a legfelületesebb és legizgatottabb antiszemita könyveket, többek között a „Cion bölcséinek jegyzőkönyve” című hamisítványt, amelyről legutóbb a berni tárgyalás rántotta le a leplet és amelynek cseh fordítását éppen most kobozta el a cseh kormány.

Az osztrák kormány és a zsidók

76 galiciai származású zsidótól megvonták az osztrák állampolgárságot

A „Zsidó Távirati Iroda” jelenti, hogy az osztrák kormány megsemmisítette 76 zsidó naturalizálását, akik a háború után szereztek meg a bécsi városi tanács révén, az osztrák állampolgárságot. A 76 zsidó, Galiciából származik és naturalizálásuk megsemmisítését a kormány felterjesztésére a legtöbb osztrák bíróság is jóváhagyta. Az állampolgárságuktól megfosztott zsidók legtöbbször az aktuálisan hontalanok, mivel az osztrák naturalizálás megszerzése után lemondottak előbbi állampolgárságukról és így egy állam sem fogadja be őket és egy államtól sem kaphatnak útlevelet.

A kormány intézkedése óriási megütözést váltott ki úgy az osztrák, mint a külföldi zsidóság körében. Néhány hónappal ezelőtt az „Iskola-gettók” felállítása váltott ki nagy nyugtalanságot a zsidóság körében és Schuschnigg kancellár, miként Genfben, ez alkalommal is nyomatékosan kijelentette, hogy kormánya távol áll minden antiszemita tendenciától és kitar a zsidók egyenjogúsága mellett. A 76 keleti zsidó állampolgárságának megsemmisítése újabb súlyos cáfolat a kancellár fenti nyilatkozatára és minden eddiginél súlyosabb dokumentum arra, hogy a jelenlegi osztrák kormányzat burkolt antiszemita kurzust vezet be Ausztriában.

A múlt számunk egyik cikkében vázoltuk, mily nehéz feladat ma egy pártokon felül álló orth. lap szerkesztőjének lenni, amennyiben az ellentétes pártok szempontjaira illetőleg kívánságaira kell tekintettel lenni.

De nehéz dolog ma osztrák kancellárnak lenni is. Annyi szempontra kell tekintettel lennie e kis állam vezetőjének, hogy nem csoda, ha szavaiban és tetteiben gyakran cáfol rá önmagára.

Ez a sorsa és ez a karaktere a mai Schuschnigg-kormánynak. Kifelé meg kell őriznie méltóságát és a külföldi szimpátiáját, ami első sorban a kisebbségek civilizált kezelésének látszatát követeli meg. Befelé viszont meg kell szereznie azon körök bizalmát és tetszését, amelyek egyébként a nemzeti szocializmus felé hajlanának. Schuschnigg igyekszik is e kettős követelménynek legjobb tehetsége szerint megfelelni. Valahányszor külpolitikai nyilatkozatot tesz, vagy nemzetközi fórumok előtt hallatja szavát — sohasem mulasztja el nyomatékosan kijelenteni hogy Ausztria nem ismer különbséget állampolgárai között, nem ismer sem felekezeti, sem nemzetiségi különbségeket.

Valahányszor zsidó küldöttségek keresik fel, mindig talál egy kedves szót, egy megnyugtató kijelentést feléjük... A kormánygépezet azonban egészen másképp gondol és pontosan ellenkező irányban működik,

hisz a kormánynak nemcsak külpolitikai és humanitárius feladatai, hanem komoly belpolitikai érdekeltségei is vannak.

Ausztriában ma viszonylagos csend van. A kormánynak sikerült maga köré csoportosítania az osztrák politikai erőket. Azokat is, amelyeket legfeljebb formai különbségek választanak el a nemzeti szocializmustól és a fasizmustól, azokat is, akik „alapos” keresztény politikát követelnek és azokat is, akik mérsékeltbb irányzathoz tartoznak. Ezeknek az elemeknek nyújtani kell valamit. Meg kell mutatnia a kormánynak, hogy „komoly” szándékai vannak. S hol mutathatják meg legkönnyebben ezt a kormányok? A zsidókon.

Schuschnigg kormánya is tanult Hitler-től és társaitól. Az iskola-gettó kísérlete, mely a zsidó gyermekek burkolt kiközösítését célozta és a keleti zsidók denaturalizálása, mind „komoly” szándékokra mutatnak, amelyek alkalmasak lehetnek az antiszemita követelmények kielégítésére, de ennél is alkalmasabbak arra, hogy kétségbeejtő megvilágításba helyezték az osztrák zsidóság sorsát és jövőjét.

Schuschnigg lavirozása a külföldi szimpátiák és a belföldi követelmények között nem sikerült.

Mindenki előtt világos, hogy a kormány erős antiszemita befolyás alatt áll

és a külföldnek szóló megnyugtató és humanitárius nyilatkozatok mögött burkolt, de annál céltudatosabb antiszemita kurzus húzódik meg. A zsidók kirekesztése a közhivatalokból és bi-

zonyos gazdasági funkciókból: első fejezete volt ennek a kurzusnak. Ami a keleti zsidók egy kis csoportjának hontalanná tételét illeti, ez is csak kezdet. Schuschnigg maga mondotta néhány nappal ezelőtt, hogy egyetlen leszármazottakat tenni a benschülött és a háború után bevándorolt elemek között. Tudott dolog, hogy Bécs zsidóságának jelentékeny részét ilyen elemek alkotják. Ezeknek minden okuk meg van az aggodalomra jövőjüket illetőleg.

Nem valószínű azonban, hogy ez a lassú processzus megtevesztene a külföldi közvéleményt. Még kevésbé valószínű, hogy ez a burkolt, de egyre ki-világító kurzus mellett, meg fogja tudni tartani Schuschnigg kormánya külföldi szimpátiáit...

Az új osztrák alkotmány által életbe léptetett különféle érdekképviseletek közül az állami tanácsba beválasztották dr. Friedmann-t, a bécsi nagyhitközség elnökét és a kultúratanácsba Frankfurter professzort. A zsidóság némely körében viszatetszést szült az, hogy egy rabbit sem hívtak be a törvénytestületbe, és hogy az érdekeltségek képviselőiben a zsidóság összesen két személlyel van képviselve.

x A zsidó Háziasszony Könyve című mű e napokban jelenik meg. Bizonyára minden zsidó aszony érdeklődésére számot tarthat, és rövidesen nélkülözhetlenné válik minden zsidó háztartásban. Tartalmazza a többszáz kitűnő ételrecepten kívül a kóser háztartás összes tudnivalóit, a szombaton, ünnepeken szokásos hagyományos ételek receptjeit, számos jótanácsot a kóser konyhának a modern időknek megfelelő izletesség és változatosság tételére. Számos diabetikus recept, stb. A tetszetős kiállítású, közel 300 oldalas, egész vászonba kötött könyv előfizetési ára: P 3.50, a bolti ára P 5.— (Cím: Abrahám-nyomda, Kecskemét.)

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 31-0-79.

Igmándi A VILÁG LEGJOBB KESERŰVIZE

AKINEK csak egyszer, vagy kétszer van szüksége ezen keserűvize, kérje minden elárúsítóhelyen határozottan a **KIS ŰVEG** Schmidthauer-féle **IGMÁNDI KESERŰVIZET!**

Kitűnően bevált 3/4 decis töltés, mely két-háromszori használatra teljesen elegendő. **Jutányosabb voltánál fogva pedig mindenkinek könnyen hozzáférhető.** Igmándiból nem kell pohárszámba inni, negyed, vagy fél pohárral elég szokott lenni.

Két epizód Rothschild báró életéből

A miniszterelnök előtt Clemenceau volt francia miniszterelnök titkára, főnökéről —, aki a világháborúban a győzelmet megszerezte országának — könyvet írt. A könyv szerint Clemenceau a következő epizódot mondta el titkárának:

— Tegnap itt volt nálam az öreg Edmond de Rothschild. Ez a legjobb zsidó a világon. Itt ült mellettem és beszélt a legkülönbözőbb dolgokról, igen okosan. Beszélt olyan dolgokról, és nyilvánított oly véleményeket, amelyek igazán érdekesek. Az sem utolsó dolog, hogy 30 milliót adott a párizsi egyetem tudományos laboratóriumára. És ő zsidó. Még pedig milyen önrészes zsidó! Büszke arra, hogy zsidó! Egy szép napon, éppen, amikor nálam volt, igen rossz kedvem voltam és elkezdtem a zsidókra minden rosszat beszélni. Erre odalépett hozzám az öreg úr, öklével ráütött az asztalomra, a miniszterelnöki asztalra, és valóságban arcomba ordított: „Hallgasson, Clemenceau úr, tudja meg, hogy Izrael a föld kerekességének legnemesebb népe”. És azután egy nagy előadást tartott nekem a makkabeusokról. Bevallom, nem szerettem a makkabeusokat. De azt nagyon szerettem, ha valaki nem szégyenkezik azért, ami, s elsősorban nem szégyenli, hogy zsidó.

A gyarmatkormányzó előtt

A búr-háború után történt. Anglia a gyémántmezők birtokbavétele érdekében hadjáratot indított a délafrikai búrok ellen, s leigázta őket. A háború indítója Cecil Rhodes délafrikai kormányzó volt. A búr-háború lezajlása után Cecil Rhodes egy nagy gyémántmező megvételét ajánlotta a bárónak, aki feltűnő közönnyel utasította azt vissza. Rhodes alapos kalkuláció alapján bizonyította, mily hatalmas hasznot eredményezhet ez az üzlet: „Koncedálok, hogy ez szép hasznot hozhat, de írtódom ezektől a gyémántmezőktől, mert drága embervérrel vannak öntözve.”

Londonból táviratozzák: Rothschild báró halálával több zsidó lapban merült fel a kérdés: ki fogja folytatni azt az építómunkát, melyet az öreg báró alapított és irányított Palesztinában. A var-

sói „Hajnt” értesülése szerint Rothschild báró örökét ebben a munkában legidősebb fia, James Armond Rothschild fogja átvenni, aki már eddig is résztvett a palesztinai kolonizáció és számos zsidó ügy támogatásában. James Rothschild aktív zsidó politikus, Londonban él és egyik vezetőegység az angliai zsidó közéletnek. 1929. óta tagja az angol alsóházban és egyik vezetőembere a „Jewish Board of Deputies”-nek. A „Hajnt” biztos forrásból tudni véli, hogy James Rothschildot már a közeli napokban a PICA (Palestine Jewish Colonisation Association) elnökévé fogják választani és ebben a minőségben, nemcsak a régi PICA-kolóniákról fog gondoskodni, hanem új zsidó telepek létesítését is tervbe vette.

A Szentföldről

7500 új certifikátum

A palesztinai kormány az 1934. október—1935. márciusi 6 hónapra a „Jewish Agency” részére 7500 új munkásbevéándorlási engedélyt bocsájt rendelkezésre.

Rekord bevándorlás októberben

Jeruzsálemből táviratozzák: Az eddigi ideiglenes számítások szerint, október folyamán közel hatezer zsidó vándorolt be Palesztinába. Ezek közül a haifai kikötőn keresztül 2900, a jaffai kikötőn keresztül 2600 bevándorló jött az országba, míg a többiek a szárazföldi határpontokon léptek az ország területére, háromszáz turista kapott engedélyt arra, hogy végleg letelepedjék az országban. A Jewish Agency statisztikai osztályának számításai szerint, a folyó év elmúlt tíz hónapjában több mint 33 ezer zsidó vándorolt be legálisan Palesztinába. Az előző esztendővel szemben 60 százalékkal nagyobb volt ezidén a tőkés bevándorlók száma.

Az illegális bevándorlás keservei

A nagyarányú legális bevándorlás mellett még mindig tekintélyes a száma azoknak a kétségbeesett zsidó egzisztenciáknak, akik minden veszéllyel számolva és minden rizikót magukra vállalva, kecskés úton igyekeznek az országba bejutni. Ezeknek a keserű sorsáról számol be a „Palestine Correspondence” alábbi meg-

rendítő tudósítása: A bevándorlók, kik Szírián keresztül igyekeznek Palesztinába bejutni, nagyobb részt a kelet-európai államokból, továbbá Németországból és Ausztriából származnak. Kiszűrik perzsi és kisázsiai eredetű. Ezeknek a bevándorlóknak a palesztinai határokon való átsempészésével különböző sötét egzisztenciák foglalkoznak. Beyruthban egy zsidókból, keresztényekből és arabokból álló szervezett csoport foglalkozik a bevándorlók átsempészésével.

A csempészek kegyetlenül kihasználják a bevándorlókat, utolsó állérelket is kizsárolják tőlük.

Nem egyszer előfordul, hogy a csempészek, miután elvették a bevándorlótól minden pénzüket és értékeiket, külön díjazás ellenében maguk szolgáltatják ki őket a palesztinai rendőrség kezére. Röviddel ezelőtt nagy feltűnést keltett az egész zsidó világban harminchárom lengyelországi zsidó asszony letartóztatása, akiket a haifai bíróság az ország azonnali elhagyására ítélte. Az ítélet végrehajtása különböző nehézségekbe ütközött, mert az asszonyok nagyrészenek semmilyen igazoló irat nem volt birtokában és ezek semilyen körülmények között sem akarták bevallani, hogy melyik országból származnak, a kormány pedig nem tudhatta, melyik országba irányítsa vissza őket. Ekkor azonban előállott az illegális bevándorlás egyik szervezője, egy Münz nevezetű varsói egyén, aki a kormány rendelkezésére bocsátotta az asszonyok igazoló iratait és ezzel Lengyelországba való visszaküldésüket lehetővé tette. Münzöt ezen „teljesítménye” után szabadlábra helyezték, természetesen. Legnagyobb részben olyan asszonyokról van szó, akiknek férjeik Palesztinában élnek, de nem rendelkeznek olyan igazoló iratokkal, amelyek révén asszonyaik Palesztinában való maradását készközölhetnék volna. Még viszontagságosabb a sorsa azoknak az illegális bevándorlóknak, akik tengeri úton igyekeznek Palesztinába. Ezeket a hajótulajdonosok és matrózok a szó-szoros értelmében elkínözzák az úton. Megtörtént, hogy a tengerbe dobással fenyegették meg őket, ha nem adják ki pénzüket és értékeiket a matrózoknak. Az is megtörtént, hogy arabok erőszakot követtek el asszonyokon, akiknek Palesztinába való becsempészésére vállalkoztak. Ma a palesztinai börtönökben mintegy százharminc zsidó ül

lefozva illegális bevándorlás miatt és várva a deportálásra. Az érvényben levő törvények értelmében, az, akit bírói ítélet deportálásra ítéltek, egy évig még certifikáttal sem léphet az ország területére.

Budapest zsidóságának statisztikája

Nemrég jelent meg dr. Illyefalvi J. Lajos, a nagynevű tudós tollából az 1933. évről szóló „Budapest székesfőváros statisztikai zsebkönyve”. Munkája a fővárosi zsidóságról a következő adatokat közli:

Budapest népessége 1920-tól 1930-ig 928.966-ról 1.006.184-re emelkedett. Ugyanezen idő alatt a főváros zsidó népessége 215.512-ről 204.371-re apadt.

A zsidóság számának csökkenése nem oszlik meg egyenletesen a főváros területén. A jobbparton, vagyis Budán és Óbudán a zsidóság száma ezen időközben is növekedett 18.716-ról 19.334-re, a balparton azonban, vagyis Pesten csökkent 196.796-ról 185.037-re.

Az egyes kerületek szerint ezen idő alatt zsidóság száma legerősebben emelkedett az V. kerületben, 23.424-ről 25.218-ra (+1794), legerősebben apadt a VII. kerületben 68.911-ről 63.668-ra (-5243).

Házasságot kötött 1933-ban 2039 zsidó nőlegény és 1987 zsidó menyasszony. Ebből vegyes házasság 706. Az egyházpolitikai törvények fennállása óta (1895) kötött zsidó-keresztény vegyes házasságok száma 17.500 — Az élveszülettek száma 1933-ban 1607, a zsidó lakosság 7,9 ezreléke, 1932-ben 1679 (8,2 ezrelék.) — Az elhalálozások száma 1933-ban 3060 (15 ezrelék), 1932-ben 3244 (15,9 ezrelék). — Az öngyilkosságok száma 1933-ban 303, 1932-ben 302. — A két legsúlyosabb halálok közül szerepel a tuberkulózis 1,2 ezrelékkal. Budapest összlakosságánál 2,3 ezrelékkal. Sokkal szomorúbb azonban a rákos halálok 1,9 ezrelékes száma, mely magasan fölülte áll az összlakosság 1,4 ezrelékének.

Hazánk egyes nagyobb városaiban a

KASZIRER

orvosi műszerész orthopédgép készítő
Budapest, VIII., Rákóczi-tér 9 szám.
Telefon: 33—8—34.

Ludtálpbetétek

6 pengőtől 12 pengőig
gipszmodell szerint
Közalkalmazottaknak 10% engedmény

zsidó népesség megoszlása a következő: Budapest után abszolút számra nézve következik Miskolc 10.862 zsidó lakossal (a város összlakosságának 17,6%-a) Debrecen 10.044 (8,5%), Szeged 5560 (4,1%), Győr 5381 (10,6%) és Pécs 4030 zsidó lakossal (6,5%).

Reif Armin

Lengyelországból

Zsidó nyomor

A lengyel szejmben a költségvetés vitájában Levin főrabbi, a lengyel ortodoxia vezére nagy beszédében a lengyel zsidóság egyre fokozódó gazdasági szükségéről megrendítő képet festett. Elmondta, hogy Varsóban és Vlnában a zsidó lakosság negyedrésze, Lodzban pedig több mint 33 százaléka van rászorulva a nyilvános jótékonyásra.

Lengyelország 3 milliónyi zsidóságából egy millió egyszerűen éhezik.

Ebben a nagy számban, benne foglaltatnak a már régebbi idő óta nyomorgók, amelyekhez legújabbban az a réteg járul, amelyet tönkretett a nehéz gazdasági helyzet és a kemény adóprés. Ennek az utóbbi rétegnek sürgős szüksége volna adóelengedésre és hitelek nyújtására.

Hamisított nemzeti hős

Ismeretes, hogy 3 évvel ezelőtt Krakóban egy utcai csetepaté alkalmából egy eltévedt golyó, amely valószínűleg egy antiszemita-nacionalista egyetemi hallgató revolveréből repült ki, megölt egy Wacławski nevű egyetemi hallgatót. Ebből a diákból az izgatás valóságos nemzeti hőst formált. Halála évfordulóján Krakóban az egyetemi ifjúság rekvizímet rendezett és természetesen templom után az útiukba akadó zsidó diákokat megtámadták és megverték, majd behatoltak az egyetem előadó termeibe és onnan kiűzték a zsidó diákokat. Amikor az utcára akarták kivinni tevékenységüket, a rendőrség közbelépett és szétszórta őket.

A szombattartás megemert a börtönből

Egy varsói zsidó pék aziránt folyamodott, hogy engedjék meg ipara folytatását az eddigi helyiségében. Egy nap megjelent a hivatalban és érdeklődött ügye iránt. Eme érdeklődés majdnem végzetes következményekkel járt rá nézve. A kérdezett tisztviselő ugyanis feljelentést tett felettes hatóságánál, amelyben elmondta, hogy ő bejelentette a péknek, hogy kérelmét nem fogják teljesíteni, amire a pék meg akarta őt vesztetni. A törvényszéki tárgyaláson a pék hiába hivatkozott arra, hogy elkeseredésében azt mondotta: „Ha ez a kérelmem el lesz utasítva, akkor nagyon drága lesz számomra”, amialatt azt értette, hogy borzasztó sok kiadása lesz ebből kifolyó-

lag, de egyáltalában nem azt gondolta, hogy a sok kiadás a megvesztegetést fogja okozni. A bíróság nem hitt neki, inkább a tisztviselőnek, aki azt mondta, hogy a pék 200 zlotyt akart neki adni, és két havi fogházra ítéltek. A fellebbezési bíróságnál a védőnek mentő ötlete támadt: tanukat hozott, hivatalos bizonyítványokat mutatott fel arra, hogy a vádlott jámbor zsidó, aki a szombatot megtartja és az a nap, amelyen a megvesztegetési kísérlet állítólag megtörtént, szombat volt és így tehát lehetetlen, hogy a vádlott pénzt akart volna adni a tisztviselőnek. Az érvelés hatása alatt a péket felmentették.

x Téli menetrendváltás. A magyar és külföldi vasutak vonalain október 7-én életbe lépett a „téli menetrend”. A VASUTI ÚTMUTATÓ hazai száma tartalmazza a magyar vasutak és a vidéki személyszállító autóbuszjáratok részletes új téli menetrendjeit, valamint a díjszabásokat, utazási kedvezményekre vonatkozó ismertetéseket (hétvégi kedvezmények). A VASUTI ÚTMUTATÓ a téli menetrend érvényességének ideje alatt úgy mint eddig, továbbra is díjmentesen küldi vásárlóinak az „Időközi Menetrendváltások Jegyzékét”. A VASUTI ÚTMUTATÓ postahivatalokban, dohánytözsdékben és könyvkereskedésekben kapható, ára P 1.60. A régi, közkedvelt, külföldi közvetlen gyorsvonati részt is tartalmazó 3.— pengős VASUTI ÚTMUTATÓ is forgalomba került már.

63. M. Kir. Államsorsjáték

17.000 nyeremény, 250.000 aranypengő értékben

Főnyeremény:

40.000 aranypengő

Nyeremények:

20.000.—	ar. pengő
10.000.—	ar. pengő
2 szer 5 000.—	ar. pengő
4 szer 2.500.—	ar. pengő
6 szer 2.000.—	ar. pengő
110 szer 1.000.—	ar. pengő

és még több nyeremény, melyek mind készpénzben fizetnek ki.

Huzás december 14-én

Sorsjegy ára:

Egész P 3.— Fél P 1.50

Kapható minden bank, fővárosi, dohánytözsdében. Postai rendeléseket a pénz előzetes beküldése után azonnal teljesít a M. Kir. Pénzügyigazgatóság, Budapest, V. Szalay-u. 10

WEISZ MÓR Orth. **כשר** kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Keksz, levestészták és ostyáruk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.
orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. — Telefon: 4-23-65.

Nyilttér

(E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

Duschinsky jeruzsálemi főrabbi tanítványainak értekezlete

A mester volt galantai és huszti tanítványai összejövetelt tartottak a budapesti orth. sasz-chevra helyiségében. Elnöki megnyitásban rámutattam arra, hogy a tanítványoknak — kiknek felejtethetetlen emléküik a mester közelében eltöltött évek — erkölcsi kötelessége a jeruzsálemi főrabbit a zsidó közösség érdekében kifejtett munkásságában minden tekintetben támogatni. Elsősorban azt kell lehetővé tenni, hogy a mester által Jeruzsálemben alapított jesiva ne legyen híjján azon anyagi eszközöknek, amelyek nélkül nem fejlődhetnek és nem bontakozhatnak ki egész nagyságában és jelentőségében.

A megjelent tanítványok, akik mindnyájan ma is a régi szeretettel vonzódnak a világhírű főrabbihoz, nagy megértéssel fogadták előterjesztésemet és majdnem kivétel nélkül hozzászóltak a kérdéshez. A vélemények oda konkludáltak, hogy a jeruzsálemi jesiva támogatásának kérdését legjobban szolgálná az Aguda megszervezése Magyarországon. Az Aguda keretein belül állandó és szerves támogatást lehetne biztosítani a jesiva részére. Az Aguda megszervezése különben is szívbéli ügye a mestermék, aki több alkalommal láncsát tört és sikra szállt az eszme életrehevása érdekében. Ennek dokumentálására felolvastam Duschinsky főrabbinak ebben a tárgyban írt leveleit. Egyik, a nyilvánosságának szánt soraitban a többek között a következőket írja:

זה מעט שכתב פה. רואה אני החיוב הגדול על כל יראי ה' להתאסף באגודה אחת לעמוד על נפשם בכל כחם לגדור נדר והלילה לעמוד כנגד ביום שבות ויום נפש לדי אחינו בני וכל אהר ואהר יתן על נפשו וישם אל לבו אם לא יהי הלילה ככלל אורו מרו וכיו אם לא יבא בעזרת ד' בכנורים, וכרצות ה' הסך ה' יצליח בידם להרים קרן התורה וכימינו נוכח ונראה לבער כל הרשעה וברמת קרן הצדיקים, ונוכה למכשר טוב ולנאולה קרובה.

Egy másik, ez ügyben hozzá intézett kérdésre adott feleletében ezt írta:

כימים האלה החובה על כל הרוצים בהצלה הדור החדש לחפש החבולות ודרכי הצלה ואהרי הבחינה ושקול הדעת מצאתי-ראיתי שלי המצב אין כיריה אחרת מאשר לקרב את בני הנעורים להסדרות העולמית אגודת ישראל ובנוגע לשוב ארץ ישראל ועליות הבחורים דעתי כי עוד הרבה ברכה והצלה ה' אפשר להשיג כעיה אם יהודים חרדים כעלי הכרה ברורה ביראת שמים ובשמירת תורה ומצות ה' עולים לאהיק לעבדה ולשמרה, ובמשך הימים שהנני השי"ת להסתופף בחצרות קדשו יכולתי כבר להכיר שהתעוררות לשוב ארץ תיבאי המפעמת בשנים האחרונות אצל היראים כמדינת פולין נרמה כבר שנוי לטובה וישנן מושבות (קאלאניען) שרוח יהדות שומרת תורה ומצות (עליון) להלהלה והתפארת וכמותם ירבו בארץ ישראל

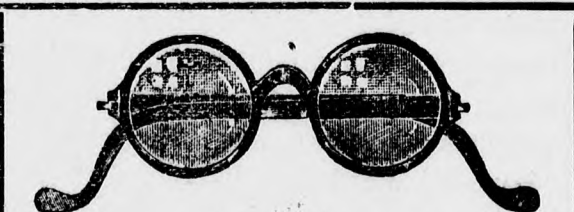
Egy harmadik levelében, amelyet a főrabbi nekem írt, azon megható önvallo-mással találkozunk, hogy:

נס אני עמתי ימים רבים מן הצד והייתי בשב ואל תעשה מכמה וכמה וכתבתי אני רואה שמצוה גדולה להרחיב מקום ונכול הקדושה בארץ ישראל.

A szép számban megjelent tanítványok benső meghatottsággal vették tudomásul szeretett mesterük kívánságait és nyilatkozatait és határozatba ment, hogy minden törekvésükkel igyekeznek majd a volt tanítványokat egy táborba tömöríteni és az Aguda megszervezésének pszichológiai, tárgyi és politikai előfeltételeit megteremteni.

Főtisztelendő Sussmann Viktor budapesti rabbi, mint Duschinsky főrabbi régi barátja és tisztelője és Erecz Jiszróel alapos ismerője, szintén résztvett az értekezleten és lelkes felszólalásban csatlakozott a hozott határozathoz.

A jeruzsálemi főrabbi tanítványai nevében:
Klein Márkusz
sasz-chevra elnök.

HEIDEN JENŐ
LÁTSZERÉSZ
Budapest, VI., Teréz-körút 8.
(Szombaton zárva)

Pro és kontra Aguda

Mint ismeretes az Aguda körül a magyarországi orthodoxiában megoszlanak a vélemények. Ebben a kérdésben maguk a rabbik sem jutottak még egységes állásfoglalásra. Egy a budapesti saszchevrában megtartott agudista összejövetellel kapcsolatban a *biharkeresztesi* főrabbi úr a következőket írja:

Habár nagy tisztelője vagyok a jeruzsálemi főrabbinak, ennek dacára, mint a nagy mádi gaon tanítványa, kötelességemnek tartom megállapítani, hogy ebben a kérdésben azzal az analog esettel találkozunk, mint amikor a nagy *Ukva* ellentétbe kerül apósával, a *Ukva* döntésével. *Itt ugyanez az eset forog fenn.* A megdicsőült mádi gaon, a jeruzsálemi főrabbi volt apósa, mint köztudomású, a legnagyobb ellenzője volt annak, hogy a magyar orthodoxia az Agudához csatlakozzék. Sőt, emlékszem: egy esetben amidőn a csatlakozásról konkrétan formában volt szó, *egészen magából kikekve, a legvehemensebben tiltakozott a terv ellen.* Most már az a kérdés, hogy a halhatatlan após és az ugyancsak nagy gaonnak elismert vő konfliktusában ki legyen a döntésre hivatott? **Fuchs Lipót** főrabbi

Titokban megkeresztelt zsidó kislány

Az európai zsidóságot vagy hetvennégy évvel ezelőtt rendkívül felrázta a Mortara eset. Mortara, bolognai olasz-zsidó családban egy cseléd egy beteg gyermeket megkereszteltetett, mert amint mondták, félt attól, hogy a gyermek megfogalmi és kereszttség nélkül elkárhozik. A gyermek felépült és amikor a pápai hatóság (akkor még pápai állam volt) ezt megtudta, éjszakánként idején elvitték erőszakkal a gyermeket a szüleitől és kereszténynek nevelték. Hiába mozgaták meg a szülők az összes eszközöket, többek között Montefiore is közbenjárt IX. Pius pápánál, sőt Ferencz József is írt neki ebben az ügyben, nem használt semmi. A gyermekből egyeb iránt később magasállású pap lett. — Ilyen elkeresztelési esetről adnak hírt a görög lapok. Tinos szigetén az apácák egy kiskorú zsidó lányt, Anna Lewy-t megkereszteltek titokban és elrejtették. Nem tudják megtalálni a görög kolostorokban s mivelhogy a jelek arra vallanak, hogy olasz kolostorba rejtették el, Mussolini elrendelte, hogy kutassanak utána.

Bölcsek példázataiból

„Elcserélte-e már egy pogány nép az ő isteneit? — habár azok nem is istenek. Az én népem azonban elcserélte az ő dicsőségét a semmivel” (Jirmijohu 2.)
E verset egy bölcse a következő történettel világítja meg:

Volt egy gazdag nagykereskedő, ki leánya számára egy kiváló talmudistát választott férjül. Az egybekelés után a vő régi jó szokás szerint „ült és tanult” kizárólag a Tóra studiumába mélyedve. Majd kereskedni kezdett, apósától néhány ezer pengőt kapott és vásárra utazott. Az após jó tanácsal látta el:

— Fiam! Ha jó üzletet akarsz csinálni, arra ügyelj, hogy olyan árut végy, melynek a vásárban sokkal alacsonyabb az ára, mint itten mánálunk.

A vő ragyogó arccal jött haza a vásárból:

— Nagyszerű üzletet csináltam, nagyon olcsón vásároltam!

— Ugyan micsodát?

— Sajferokat! Egy egész szekérrel. Öt pengőért darabját, pedig tavaly hitközségünk kétaannyiért vett egyet!

Az após kezeit összecsapta:

— Szerecsétlen flótás te! Mikor fogod eladni ezt a rengeteg sajfert?!

Mit volt tenni? A sajferokat leraktározták, a vőnek pedig megparancsolta apósa, hogy csak üljön és tanuljon.

Idő múltán a vő ismét kereskedni akart. Megint kapott apósától egy összeget, vásárba utazott és ismét nagyon olcsón vásárolt egy óriási mennyiség czidáklit. Hiába, a vő, mint sok tudós, semmi gyakorlati érzékkel nem rendelkezett. Az após meg is mondta:

— Slemil voltál, slemil leszel, sohase lesz belőled üzletember!

A czidáklit is a raktárba kerültek és sokáig heverték ott a sajferok társaságában. Végül is az após elhatározta, hogy túlad rajtuk. Megbízást adott egyik ügynökének, adja el a sajferokat, ha lehet, pénzért, ha nem, cserélje be valami más áruira. Egy másik ügynökének ugyanilyen megbízást adott a czidáklikra nézve. A két ügynök nem ismerte egymást és a véletlen, úgy hozta, hogy egy vendéglőben összetalálkoztak. Szólt az egyik ügynök a másiknak:

— Uram, több száz kitűnő sajfert ajánlanék Önnek, ha érdekelné.

A másik ügynöknek eszébe jutnak a czidáklit és válaszol:

— Pénzt nem adok érte, de ajánlok cserébe elsőrangú czidáklitakat.

Igy aztán meg is kötötték az üzletet és siettek jelentést tenni főnöküknek. Képzeltetik az após bosszankodását, mikor megkapta az értesítéseket és látta, hogy saját ügynökei kötötték üzletet és saját sajfertjeit cserélték ki saját czidákliljaival.

Mikor javában dühög, bejön hozzá a vő diadalmas arccal.

— Látod apósom, mindig azt mondom, hogy én vagyok a slemil, pedig a te ügynökeid, kiket annyira szoktál dicsérni, egy cseppet sem különbek énnálam!

Az após haragosan ráriparkodott!

— Hallgass, fiam, te csak hallgassál! Hogyan mered magadat hozzájuk hasonlítani! Te készpénzt kaptál tőlem és megvehetted volna a legkurrensebb árut is érte, mégis lehetetlen árucikkeket vásároltál. De ők — bár nagyon ügyesek — ilyen lehetetlen dolgokat nem csoda, hogy nem tudnak értékesíteni!

Eddig a történet, mely a fenti verset a következőképpen magyarázza:

A történelem folyamán gyéren előfordult, hogy egy pogány nép vallását elhagyva új bálványokat kezdett imádni. Ez nem is volt különös. Bálványokat, semmiségeket, cseréltek el más bálványokért, más semmiségekért. „Cserélt már nép istenséget (ez érthető), mert az nem istenség. De te, népem, mily oktanul jársl el, midőn elcserélted dicsőségedet (az igazhit drága kincsét), haszontalanságért (üres bálványokért).”

— De apám! Nem látod a különbséget? Ha egy nagy tömeg kóserbe egy kis tréfó keveredik, az kóser lesz. De ez nem jelenti azt, hogy egy kis kóser egy nagy kvantum tréfót is kóserrá varázsol. Ellenkezőleg, ott az a kevés kóser is tréfóvá válik.

Diadalmasan csapott le most az após:

— Odajutottunk fiam, ahova akartam. Hallják meg füleid, amit ajkaid mondtak. Hányszor kértelek, ne keveredj vallástalan társaságba, mert te is hozzájuk fogsz hasonlulni. De te azt mondtad: nem, ellenkezőleg, te fogod őket a jó útra vezetni. Most beláthatod mennyire tévedsz. Be kell látnod, hogy a dolog így áll: Ha sok jámbor közé keveredik egy vallástalan, úgy remélhető, hogy az jámborrá válik. De arra nem számíthatunk, hogy egy jámbor a vallástalanok egész seregét megjavítsa. Te egyedül nem fogsz százakat kóserrá tenni. Ellenkezőleg, fiam, te fogsz tréflivé válni, ha nem hagyod abba a velük való társalgást...

Egy vallásos ember egy nagyon vallástalan városban lakott. Mikor leányát kiházásította, egy nagyon jámbor vőt választott, de kikötötte, hogy teljesen visszavonulva kell élniök, nehogy a környezet szelleme őt is megmételje. Egy ideig így is volt, de később a vő mindgyakrabban kezdett érintkezni a társasággal. Apósa szemrehányásaira azt felelte, sohase aggódjék, ő nem fog elromlani, ellenkezőleg a többieket fogja jámborítani.

Divatos, izléses parókák hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Modern szépségápolás

Végleges villanyos szörtele-
nítés, szemölcsirtás, kvarc.

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete, Andrassy-ut 32. l. em. „MIRACLE” szörte-
lenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.

Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

A bócher titka

Regény a XVII. századból.

3.

Az idegen fiatalember közben felkelt, elgondolkozva járt ide-oda a szobában és magában mormolta a szavakat:

— Nem mindenki olyan, mint ő... Nem veheti el mindenki magától a hitet, mint egy hasznavehetetlen ruhát... Ez az ember sem volt mindig örült, szemében valamikor szelidebb fény lobogott, de elesett saját vétkében... De miért ad annyira hitelt a bibliának?... Elődei a megdicsőülés mosolyával léptek a máglyára és amíg a láng testüket égette, hála-dalokat és zsoltárokat énekeltek... Mert hittek a túlvilági életben. És ez az örült? Vétkezett, szenved mert hisz... Milyen nagy erő van a hitben?... *Oh miért nem tudok én hinni?*... Ők kitaszítottak engem... Másképpen nem tehettem, mint amint tettem.

Monologizálását félbehagyta, hirtelen megállt az öreg előtt, aki vendégére való tekintet nélkül kábult merengésbe merült. A következőket mondta az öregnek:

— Mit bántódnék? Hisz maga tudja, hogy ugyanabban a Tórában, ahol a vétkezés meg van tiltva, meg van az is írva: „Az Örökkévaló irgalmas, kegyelmes, hosszantűrő, telve szeretettel és hűséggel, megőrzi szeretetét hetediziglen, megbocsátja a bűnt, a vétket és a hűtlenséget”.

— „De büntetlenül nem hagy és megbünteti az apák vétkét a gyermekeken és az unokákon harmad-negyediziglen” — egészítette ki lehangoltan az öreg.

— „Kívánom-e én a bűnösnek a halálát, szól az Örökkévaló I'ten, nemde inkább azt, hogy megtérjen és éljen”, — gondoljon erre a prófétai szóra, szól az idegen bócher.

Majd hirtelen megállt beszédében, az öreg pedig odament és szorongatta a kezét.

— Milyen jól tett Ön velem. Olyan volt a szava, mint a balsam, soha még így nem beszélt velem ember, I'ten áldja meg érte.

— Nézze csak, öregem, szól elmenőben a bócher. Én szolgálatot tettem Önnek, amennyire ezt megtehettem, most már magán van a sor, hogy viszontszívességet tegyen. Ugyebár magához nem szokott senkisémet jönni? Engedje meg tehát, ide jöhessek és itt tanulhassak. Talán számíthatom azt a rossz szellemet, amely a maga kedélyére ránehezedett.

— Egy rossz szellem, igen. Magának igaza van. Ránéz:lel: magára, ilyen voltam én is fiatal korban; nagy, szép, erős, ha magát látom: eszembe jut ifjúságom, testvérem... Jöjjön gyakran hozzám.

— Ezt meg is fogom tenni és most I'ten áldja.

Az ifjú kiment a házikóból, azután megállott és kezdett gondolkodni:

— Szerencsés véletlen, hogy találkoztam ezzel a bolonddal. Házába észrevétlenül besompolyoghatok és ezután alkalmat ad nekem, hogy könnyen kikémlelhessem az én nemes vadamat. De milyen megmagyarázhatatlan nekem, hogy én még tudok könyörülettel lenni valakivel szemben és olyan érzések ébredtek bennem, amelyeket örökre kiveszetteknek gondoltam. A valódi jó zsidók, eltasztották maguktól és én, aki mindazokat, akik a biblia szavában hisznek, szívből gyűlölöm, kapóra jöhettem neki. Úgy látszik, sok maradt bennem a jó zsidóból, még meg kell változnom...

Egy péntek este volt. A régi templom fő-sámesza *Reb S'lajmaj* éppen hazajött a templomból. Házában és szívében szombati nyugalom honol. A befűtött kályha kellemes meleget, a szoba közepén lecsüngő lámpa barátságos fényt árasztott, a kerek asztal ragyogó fehér abrosszal volt letakarva. Csend volt a házban, gyermekük nem volt. A fiatal,

szépségesen felöltözött háziasszony elébe ment, üdvözölte és mindketten boldogan néztek egymásra. Itthon van már a mi lakónk? — kérdezte nejtől a házigazda.

— Nem, ma este elment az *Altneuschul*-ba, amelyet még nem látott.

— No, akkor később fog csak hazajönni. A régi, tiszteletreméltó templom nagyon le fogja kötni figyelmét. Egyébiránt mondd meg, hogy tetszik neked ez az albérlőnk?

— Valahogy van benne valami nagyon különös. Rendeszen a bóchernek semmi másra nem gondolnak, mint tanulmányaikra és vitatkozásaikra, de ő valamiképpen túlsok súlyt helyez a külső megjelenésére, úgy látszik gazdag családból származhatik, azután olyan tartása van, mintha valami katona volna, nem is olyan vallásos, mint a többiek.

— Hát én csak azt vettem ki a vele való beszélgetésből, hogy kitűnő talmudista, és ennek örülök is, mert nem tűnök a házamban, csak szorgalmas bóchereket. De most eszembe jutott valami arra, amit te mondasz, hogy ez az ifjú úgy hat az emberre, mintha katona lenne. El fogom neked mondani, amit tegnap éjjel észleltem, miután hazajöttem a csütörtök éjféli *chaczajsz*-imától. Ki akarom nyitni az előszobát, akkor hallom, hogy a lakónk hangosan beszél, azt hiszem, hogy hangosan tanul gemóret. De azután odafigyeltem jobban és különös dolgokat vettem ki a szavaiból. Először nem értettem jól, mert a szél nagyon süvített, de aztán a következőt hallottam: „Ember, mindketten el vagyunk veszve... el fognak bennünket árulni a császáriaknak”... Majd elkezdett kiabálni... „Nem lehet engem megdépni, el vagyok készülve, az ágyuk fel vannak szerelve... lovasság előre!... gyalogság előre! Megállni!... Tűz! Nincs irgalom... Enyém a győzelem. Enyém a győzelem? No és én ki vagyok? Csak egy közönséges...” Az utolsó szavakat elnyelte fájdalmas sóhaja. Utána elcsendesedett minden. Szabályos lélekzetet vett, aludt. Elcsendezt még reggel el akartam neked mondani, de péntek lévén, sok dolgom volt, s korán kellett elmennem hazulról...

— Én nem is csodálkozom, hogy ilyen álmaj vannak. Különös dolgokra gondol. Amidőn ma ki akartam hozni a szobájából a Te szombati ruhádat, hiába zörgettem, nem reagált rá, amikor bemegyek, látom, hogy el van merülve egy térképbe. Visszaakartam húzódni, de akkor észrevett engem, mosolyogva mondotta, hogy Németországból Prágába való útjában sokszor találkozott csehországi és császári seregekkel és mostan azzal szórakozik: a térképen nézi, hogy a két sereg hol van.

— Furcsa szórakozás egy bóchernek — jegyezte meg mosolyogva a samesz.

— Megmutatta nekem a térképen, folytatta Sára, a samesz neje, hol táborozik *Mansfeld* a híres vezér, hol *Maximilian* herceg és *Tilly* generális a hadseregeikkel s elmondta, hogy *Christian Anhalt* generális valószínűleg meg van vesztegetve a császáriaktól és azért nem tud hadseregével eredményt elérni. Mindezt elmagyarázta nekem és azt mondta gúnyos mosollyal, hogyha nem kap valami jó rabbiállást, akkor katonának megy. Én is nevettem! Ma délbén pedig megint különös dolog történt. Átmentem a hídon gyertyát venni saboszra, találkoztam két lovassal, az egyikben felismerni véltem a mi lakónkat.

— Na, nem valószínű, hogy ő legyen az. De beszéljünk másról. Mondd meg, honnan tudod, hogy lakónk nem olyan vallásos, ahogy egy bócherhez illik!

— Otthon sohase látom a gemóre előtt, amióta itt van nálunk, többször emulasztotta már a minjont a templomban, a *mezüzet* sem csókolja, amikor ki- és bemegy...

Reb S'lajmaj felelni akart, amikor éppen lépések hallatszottak. Megérkezett a titokzatos bócher. (Folyt. köv.)

HIREK NAPTÁR

Sabosz Vajslach, Kiszlév 17.
Gvertyagyujtás (Bpest): 3.55
כשר kimenetele " 4.45

— A „V'szén tal ümótor” beiktatása december 4-én, kedden este a maariv-imánál veszi kezdetét. (Ezt azért jelezzük már most, mivelhogy a „Hoemesz” című erdélyi ujságban cikk jelent meg, mely fenti adatot tévedésből — tévesnek minősíti s mely szerint már nov. 22-én kezdődnek a beiktatás.)

— A görzi főrabbi Budapesten. A múlt péntek este, több száz főnyi hallgatóság előtt tartott előadást a Kazinczy-templom bészhamidrosában *Schreiber Abraham* görzi főrabbi, aki több talmudikus publikációval tette nevét közismertté. Habár a szónoklat a *Tiferesz Bachurim* által rendezett előadásorozat kapcsán tartott meg, a szónok kiváló kvalitásaira tekintettel *óbudai Freu'iger Abraham* hitközségi elnökkel az élen a hitközség számos notabilitása élvezettel hallgatta meg az előadást. Szónok, aki az egri főrabbinak fia, s aki mostani hitközségében is tetterős orthodox szervezőnek bizonyult, a hetiszidra és tartalmas mióras magyarázatok kapcsán érdekesen fejtegette az orthodox ifjúság problémáit és buzdította a „Tiferesz Bachurim” tagjait a Tóra eszméi mellett való kitartásra. A szerényen fellépő s — hazai hitközségeknek is dicsőre való — rokonszenves megjelenésű főrabbit a hallgatóság lelkesen ünnepelte.

— Jenő főherceg a zsinagógában. Bécsben a zsidó frontarcos szövetség felkérésére a Seitenstättengassei zsinagógában kedden ünnepi itentisztelet volt Ottó királyfi huszonkettedik születésnapja alkalmából. Az itentiszteleten a közönség zsúfolásig megtöltötte a templomot. Megjelent Jenő főherceg is, akit Sommer tábornok, a zsidó frontarcos szövetség elnöke üdvözölt.

— Éneklés közben meghalt egy kántor. Bajai tucósítónk jelenti: Bajmók bácsmgyei községben szombat a templomban közreműködött *Schwarz Simon* hitközségi kántor. Éneklés közben szívéhez kapott és holtan esett össze.

Menórák,
ezüst áruk
gyári áron
Gráner Márton
ezüstművesnél
Budapest, VII., Dob utca 8 sz.

Felhívjuk a vidéki fűszer-, csemegekereskedők figyelmét, hogy a hideg idő beálltával a kolbászárak fogyasztása megkezdődött és azok akadálytalanul szállíthatók.

Gyártmányaink bevezetésének megkönnyítése céljából néhány nagyon kedvező árban összeállított próbarendelést itt közlünk. Alábbi árak teljesen költségmentesen értendők.

1 kg. kolbász, 1 kg. győri, 1 kg. szafaládé, 1 kg. debreceni, 1/2 kg. kis virsli. 8.70

1 kg. debreceni, 1 kg. kis virsli, 1/2 kg. cserkész kolbász, 1/2 kg. turista szalámi, 1/2 kg. sólet hús, 1/2 kg. szafaládé, 1/2 kg. kolbász 10.35

Debreceni, kis virsli, turista szalámi, kolbász 1—1 kg., cserkészkolbász 1/2 kg. 10.60

1—1 kg. nyári szalámi és debreceni, 1/2—1/2 kg. párisi, borjusajt, győri, főtt szegye és kolbász 12.30

1 kg. téli szalámi, 1 kg. debreceni vagy kis virsli, 1/2—1/2 kg. oldalas cserkészkolbász, borjusajt, veronai, szafaládé. 14.30

Skrek Lipót rt.

orth. כשר
szalámi, kolbászárak- és konzervgyár

BUDAPEST,
VII. DOB-UTCA 27

Sürgöncim!
SKREKSZALÁMI

x Fontos פ כ ש -ra! Hönig Lipót, a közismerten vallásos pesti Hönig-család tagja, VII. Király u. 1. sz. alatt (Orczyház, az udvarban) halcsarnokot nyitott. Állandóan friss, élőhalak a legolcsóbb napi áron kaphatók. Megrendeléseket házhoz szállít. Telefon: 30—1—97.

— A budapesti orth. Leányegyletben (VII., Dob utca 35. II. em.) szombat d. u. 3 órakor Zucker Benjaminsé tart előadást.

— Elhunyt az amsterdami főrabbi. *Onderwijzer Abraham Sámson* főrabbi 72 éves korában elhunyt. Már 26 éves korában az amsterdami askenázi hitközség rabbija volt, 1917 óta pedig Amsterdam főrabbi. A megdicsőült 40 évvel ezelőtt holland nyelvre fordította a Tórá Rasi-val, melyet külön kommentárral látott el. Több a hitélet mélyítését szolgáló intézményt hívott életre.

— Központi Iroda és hitk. tisztviselők. November 11-én nőül vette *Szamet Benedek* (Bodrogkeresztúr) *Wider Ascher* hajdúnánási kántor leányát *Etuskát*. A fényes külsőségek Tóraigék, énekek és miczve-tenzli mellett lefolyt esküvőn, *Halpern* nánási főrabbi kiemelte a hitközségnek és a Központi Iroda elnökének *Kahan-Frankl Samu* úrnak tetterős anyagi támogatását; akiknek az örömapa meleg köszönetét tolmácsolta.

— Gyász eset. Bécsből jelentik: „Nagy gyász érte a csortkovi rabbi családot. Most egy éve hunyt el a nagy csortkovi rebbe s a napokban a rebbe nemeslelkű neje követte a halálba férjét, akinek eszményi, méltó hitvese volt a megboldogult. Nagy részvételt temették.”

— Kétféle igazság. Bazelben 6 nacionalista-szocialisták a zsidó templom bepiszkítása miatt több havi börtönrre és pénzbüntetésre ítélték. Az ítélet indokolása kiemeli, a tényben rejülő durvaságot és arcátlanyságot. A sziléziai Hirschbergben június 30-án hitlerista rohamosztások elfogtak négy zsidót és agyonlőtték. Az ügyész először eljárást indított meg ellenük, most azután szabadon engedték őket és visszahelyezték a különítményben elfoglalt „méltóságuk”-ba.

x Ahol legnagyobb a veszély, ott van legközelebb a segély — mondja a példabeszéd. Vegyen államsorsjegyet és szerencsés esetben minden gondjától megszabadul. Ha nem nyer, jótékonytárgyakat gyakorol, mert az államsorsjegy bevételét jótékonycélra fordítják.

Ehrenthalné, Geczovits Renée
fűzőkülönlegességek
Budapest, Dohány-utca 39.

Csehszlovákiai hírek

A „Ción bölcseinek jegyzőkönyveit” elkobozták. Prágából jelentik: A prágai sajtóügyi bíróság a „Ción bölcsei jegyzőkönyveinek” cseh kiadását elköszölte és további terjesztését megtiltotta.

„Bikur Cholim” Nové Zámky-ban. Az érsekújvári orth. Chevra Kadisa egy „Bikur Cholim” (betegsegélyező) egyesület létesítését határozta el. Az új egyesülés hivatása volna, a Chevra betegeinek segélyezésével a Chevrát tehermentesíteni. A Chevra elvárja, hogy az új egyesülethez a hitközség minden tagja csatlakozni és azt hathatósan előmozdítani fogja.

Elhunyt a neje a pozsonyi rosbésdinnek. Az egész bratislavai orthodoxia részvételével temették R. Dóvid Weszely rabbi שלישי, minden zsidó női erényben kiváló hitvesét. A gyászborotult férj megragadó heszpedben rajzolta meg az elhunyt *csodákos* nemes életét. Utána veje: Snyder Jakab, a győri főrabbi fia mondott búcsúztatót. — הנצי"ה

Lesújtó ítélet a munkácsi gimnáziumról. Az ungvári cionista gimnázium megnyitásával kapcsolatban egy nem-orth. német lap foglalkozik azzal a — vallásos szempontból szomorú — jelenséggel, hogy Munkács után Ungváron is alakult ilyen gimnázium. Evvel kapcsolatban lesújtó bírálatot mond a munkácsi „zsidó” intézetéről, s azt írja többek között: „Hogyan lehetséges az, hogy ezen a szigorúan konzervatív vidéken, amilyen Munkács, több száz család rábizza a gyermekeit olyan oktatókra, akik világnézeti oltatlan távolságban vannak a szülőktől, hogy ezt csak csillagászatban számokkal lehetne kifejezni. A munkácsi főrabbinak a gimnázium ellen tartott beszéde ellen állítólag „maggyűlés” volt, amelyen első sorban a tanulók szülei vettek részt. Hát ezek az emberek a kifejezhetetlen nyomor következtében, amely alatt ők nyögnek, annyira elvakultak már, hogy nem is veszik észre, hogy ez az iskola az ő gyermekeiket eltántorítja a zsidóság útjáról?” — A cikkíró végül kéri az ungvári gimnázium vezetését, hogy tartsa távo az új iskolát. attól a zsidótlan szellemről, amely a munkácsi gimnáziumot hírhedte tette az egész zsidó világban.

KELENGYE HIMZŐDE

Azur, plisséz, előnyomda
Sablon készítés

Adler K., VII., Károly-körút 9. udvarban

A galantai Chavurasz Talmidim javára befolyt: Weinberger testv. Hajdúszovát 15, Berkovits Arnold Vác (gyűjtés) 10.50, Hoffmann Sándor Csorna (gyűjtés), Weiszberger Dávid Szakály, Friedmann Dániel Abaújszántó 5—5, Ungár Miklós Hajdúszovát 4 pengő.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre hűlendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A salgótarjáni aut. orth. izr. hitközség a chazokó-kérdésnek megegyezés útján való rendezése folytán teljesen szabadon betöltendő főrabbi állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkívánatik, hogy magyar állampolgár legyen, három elismert kiváló orth. rabbi határozatával rendelkező; kitűnő szónoki képesség, a magyar és német nyelv szóban és írásban való perfectsége feltétlenül szükséges. Próbaszónoklat megtartására kizárólag a meghívottak bocsáttatnak, az útiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg. Javaldalmazás megegyezés szerint. Okmánymásokkal felszerelt pályázatok, a kor és családi állapot megjelölésével az alatt jegyzett hitk. elnök címére küldendők. Az eddig beérkezett pályázatok is most fognak érdemleges elbírálás alá kerülni. Csakis ténylegesen működő rabbik pályázatát kérjük.

Rauchverger Mór hitk. elnök.
Schlesinger Dániel hitk. titkár

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Flamm Ella Szikszó és Neumann Béla Poroszló, jegyesek.

Fürst Klára, Fürst Béla leánya Trnava, és Weiss Tibor, a salai Hitelbank vezérigazgatója Sala (Vágsellye) jegyesek.

Baum Pepi és Deutsch Hermann Kossice jegyesek. (A kassai T. B. gratulál).

Wulcs Mancika Békéscsaba és Herskó Mózes igazg. tanító Karcag, jegyesek.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

F. S. Pécs: Az „Arúgasz Habajszem” 7. sz. rezponzuma szerint nem helyes ima alatt a „t'filin sel jad"-on a „há-jisz"-t rajta hagyni. Másnemű korlátozásról (télilkabát rajtahagyás stb.) nincs szó. **Szerencs:** A beküldött rejtvényre már megjelent nálunk. Egyelőre nem áll szándékunkban a rovatot megújítani. **E. H. Bratislava:** Most már amúgy sem aktuális. „Maczosz”: Tessék az Orth. Központi Irodához (VI., Eötvös u. 19.) fordulni. **Többeknek:** Akiknek nincs szükségük a „Zsidó Újság” legutóbbi két számára (41. és 42.), vagy azok egyikére, szíveskedjenek azt nekünk visszaküldeni. Kedvességüket előre köszönettel honoráljuk. **D.-Streda:** Figyelmeztetését az átdolgozásnál figyelembe fogjuk venni. „Egy előfizető”: Palesztina-ügyben a Palesztina-hivatalhoz, Andrassy-út 67., tessék fordulni.

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetett házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Cégjelzés-telen levelezés.)

„Mazi” házasságközvetítő iroda, Újpest, Erzsébet-utca 37. Telefon: 95—5—74. SZAKÁCSNÖT keresek, szigorúan orth. nagy háztartás részére. Ajánlatokat feltétlenül megbízható jelígre.

HA PÁPÁN jól akarja magát érezni, menjen Hirschenhauserhoz étkezni. Kossuth Lajos u. 21. sz.

KÉZÜGYESSÉGGEL bíró fiatal bócher jórő somájom, teljes ellátás és csekély havi fizetésért állást keres. Szabad idejében gyermekek tanítását is vállalja. „Hű és megbízható” jelíge.

חיים זימן zu haben bei Meisels, Budapest, Rombach u. 8. (Buchhandlung u. Talis-weberei.)

MISKOLCON Rückmann orth. kóser vendéglője: Széchenyi u. 88. (Villamos megállónál.)

BENŐSÜLNE textilszakmába, 26 éves szakképzett fiatalember. „Hozomány nem fontos” jelíge. (20 fill. bélyeg).

BÁRMILYEN munkát elvállal 23 éves kefekötő segéd, szerény igényekkel Weinberger Lajos VIII. Nagyútváros utca 26.

MEGBÍZHATÓ, gyakorlott hivatalnoknál bármily szakmában állást vállal. „Szombattartással” jelíge.

KERESEK azonnalra vallásos nőt, ki főzésben perfect, mindenben van. Berger Sámuel, Miskolc.

ÁRVALEÁNY férjhez menne, 40—44 éves orthodoxhoz, „ki vagyonát biztosítja” jelígre. (Privát-sadchen is írhat)

SAMESZI, vagy más állást keres hitközségnél, egy vallásos fiatal pár. (Esetleg privát állást is vállalnak.) Cím ketőslappal a kiadóban.

PÉKSÉGEMBE keresek önálló szakembert benősülésre, vagy esetleg társnak. Grünfeld Simon. Kúnágot.

30 ÉVES fiatalember, elsőrangú üzlet tulajdonosa keres 20—28 éves intelligens úrileányt, 60—80.000 Ké hozománytal Sadchenek is írhatnak „Jó parti” jelígre Müllerhez Bratislava, Edlov dvor. PERZSABUNDA, elsőrendű, olcsón eladó. Király u. 56. II. 3.

INTELLIGENS, jó családból való úrileány részére, aki 150.000 Ké-vel és berendezett úrilakással rendelkezik, házasság céljából: 40—50 év körüli jó módú, vallásos ember kerestetik. (Lehet özvegy is.) „Szerencseparti” jelígre Müllerhez, Bratislava, Edlov dvor. (Válaszbélyeggel.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42—5—90. Csekk száma: 50.701
Égész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Chanuka előestéjén

A mécsgyújtás ünnepének előestéjén elgondolkodva az európai helyzetről és benne a zsidóság állapotáról, úgy találja a gondolkodó ember, hogy a világtörténet megismétlődik, semmi sem változik, úgy van most is, ahogy a *Makabeusok Könyvének* az elején van megírva: „Egy ellenséges pogány világ közepette, Izrael kicsiny közössége küzd létfenntartásáért és ezzel együtt a neki kinyilatkoztatásban jutott nagy vallási eszmékért és gondolatokért”. Most is azt észlelhetjük: erőszakosság és pogány ösztönösség és érzékiség mindenütt, a jog hatalma semmi, a hatalom joga minden, az erkölcsi törekvés jutalma gúnymosoly, a sikeré a hódolat. Ilyennek írta le egykor az igazi, gyakorlati politikát: *Macchiaveli* olasz író, akinek neve után az erkölcsi aggályoktól nem akadályozott cselekvést és rendszert *macchiavelizmusnak* nevezik. Ez a macchiavelizmus olyan ellensége a zsidóságnak, mint egykoron a *hellenizmus*, amely ellen a mi chasmonesusi őseink felvették a harcot, amelyeknek emlékére mi megtartjuk a *Chanukat*. Nagy küzdelmeik örök példát adnak nekünk arra, miképpen kell harcunkat szent vallásunkért folytatni most is. Ők a szellemnek és az anyagnak esz-közével küzdöttek, amint a zsoltáros mondja: „*Rajm'majs k'él bigrajnom* — I'ten magasztalása volt torkukon”, „*v'cherev pipijajs b'jodom* — de ketős kard kezükben.” Harcoltak hittel, de gyakorlati cselekvésekkel; I'tenben való bizalommal, de az emberi eszközökben való bizakodással is. Történetükben nemcsak csoda és megváltás (*al hamisim v'al hapürkon*) van, hanem megnyilatkoznak bennük erő kifejtések, segítségére sietések és küzdelmek (*al haj'vurajs v'al hatsiajsz v'al hamilchomajs*).

A szellemnek és az anyagnak eme egybeolvadása adja meg a mai időben

is az orthodoxia érdekében való munkálkodás és küzdelem igazi tartalmát. Abban a tudatban kell élnünk, hogy I'ten csodát mivel majd velünk, ezt a csodát meg kell érdemelnünk, nemcsak azzal, hogy az Örökkévaló törvényeit követjük, hanem azzal is, hogy minden lehető emberi eszközt megragadunk, hogy önmagunkon is segítsünk. Az orthodoxia szolgálatába kell tehát állítanunk hitközségeink intézményeit, hogy azok megfelelően a hamisítatlan hagyományhűségnek. Ezt a célt szolgálja jesiváink és talmudtóránk megalapozása és gyermekeink nevelése. De emellett szükséges állandóan foglalkozni ifjúságunknak az életben való elhelyezkedése, a szükséges társadalmi átrétegződés és a szombattartás megkönnyítése problémáival. Ez a kérdés I'ten segédleme nélkül nem oldható meg, de az a segítség csak saját erőmefeszítésünk után következik be, mint a talaj megművelése után a csírafejlésztő eső. Ezen a vonalon fekszik az a kérdés, hogy miképpen kapcsolódjék bele, sajátos helyzetének szemszögéből, vallási meggondolásból és ifjúságpolitikai szempontból a magyar orthodoxia.

Ilyen szellemi tevékenység légtörésben folyt le a magyarországi orthodoxia Központi Bizottságának e heti ülése.

A tanácskozásokban sokféle szempontra kellett tekintettel lenni, ideális vallási elvekre és reális meggondolásokra. Épp ezért foglalkoztak az orthodoxia belső helyzetének megszilárdításával, a hitközségek orthodox jellegének kiépítésével.

Behatóan foglalkoztak az új neológ statutummal, melynek számos rendelkezése sérelmes az orthodoxiára nézve.

Az orthodox elvekhez való törhetetlen ragaszkodás folytán a hazai orthodoxia

semmi körülmények között nem fogja érdekeinek veszélyeztetését tétlenül nézni, de reméli, hogy az eddig fennálló jóviszony, a sérelmek békés úton való kiküszöbölését lehetővé teszi. Ennek, a Központi Bizottság ülésén hangoztatott reménynek azonban sajnálatosan ellentmond az a tény, hogy az üléssel egyidőben, kedden este:

Glücksthal Samu felsőházi tag a Pesti Izr. Hitközség által rendezett közcacsoran nagy beszédet tartott az unifikáció mellett.

Anyagi fedezetet kerestek a jesivák és talmudtórák támogatására, valamint a hitközségi tisztviselők leányainak kiházasítási segélyezésére, s nyugdíjgyűjtemények rendezésére. A tisztviselők létminimumának biztosítására a hitközségekhez felszólítást intéztek. (A hazai orth. közvéleményben immár huzamosabb ideje pro- és kontra megvitatás tárgyát képező magyar orth. Palesztinamunka kérdése, bizonyos okok miatt ezúttal sem került tárgyalás alá; jöllehet, a kérdésben jobbra, vagy balra való állásfoglalás elöl, előbb-utóbb az illetékesek sem zárkozhathatnak el. Hasonlóképpen a fennforgó nehézségek miatt nem tárgyalták a nyilvános rabbiiskola kérdését sem; erre vonatkozólag előzőleg az Iroda fáradozik az alkalmas talajt előkészíteni.)

A Központi Bizottság ülése csak egy kis határállomása annak a munkának, amely az orthodoxia érdekeit a chasmonesuk szellemében minden eszköz igénybevételevel elő akarja mozdítani. És így reméljük, hogy úgy lesz, mint mindig volt a zsidóság történetében, megvalósul a szó: „*Uv'erachtichó b'chol aser taasze* — megáldlak téged mindenben, amit teszel”, ami az ismert talmudi interpretáció szerint azt jelenti: I'ten áldása bekövetkezik, ha Te sem maradsz vesztig, hanem önzetlenséggel, odaadással, okossággal cselekszel...